

DSBcB030 Dějiny a rekonstrukce antického sportu a vojenství

PhDr. Bc. Jiří Kouřil, M.Sc., Ph.D. (vyučující)

Mgr. Jakub Benech (vyučující)

základní informace

- 4 kr.
- **rozvrh praktických hodin**
- **místo**
 - Kounicova (dráha)
 - Náměstí Míru
 - Wilsonův les

- **sraz**
 - na místě 5 min před začátkem hodiny na místě
 - před doktorandovou ÚKS (20 min před ZH)
- **převlečení**
- **úschovna věcí**
- **účast** aktivní/ pasivní
- poučení o **bezpečnosti**
- možnost vícenásobného zapsání
- seminární skupiny

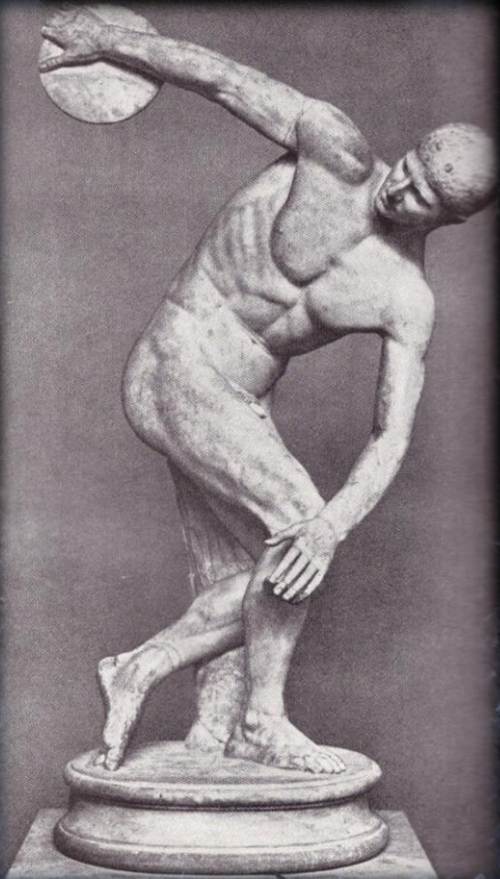
ukončení – jaro 2020

- 2 varianty ukončení:
- **1. test**
 - 75 %
 - obecné informace z první hodiny – stud. mater.,
 - další informace ze studijních materiálů,
 - ~~• informace vysvětlované během praktických bloků,~~
 - ~~• docházka nepovinná,~~
 - ~~• body za účast (2%),~~
 - ~~• plusové body – akce AS (5%)~~

2. účast na zkuškovém bloku

- Na zkuškovém bloku (vypsaný jako zkušební termín) proběhne ukončení předmětu – **vyzkoušením** si vybraných disciplín a jejich **znalostí** (viz stud. materiály)

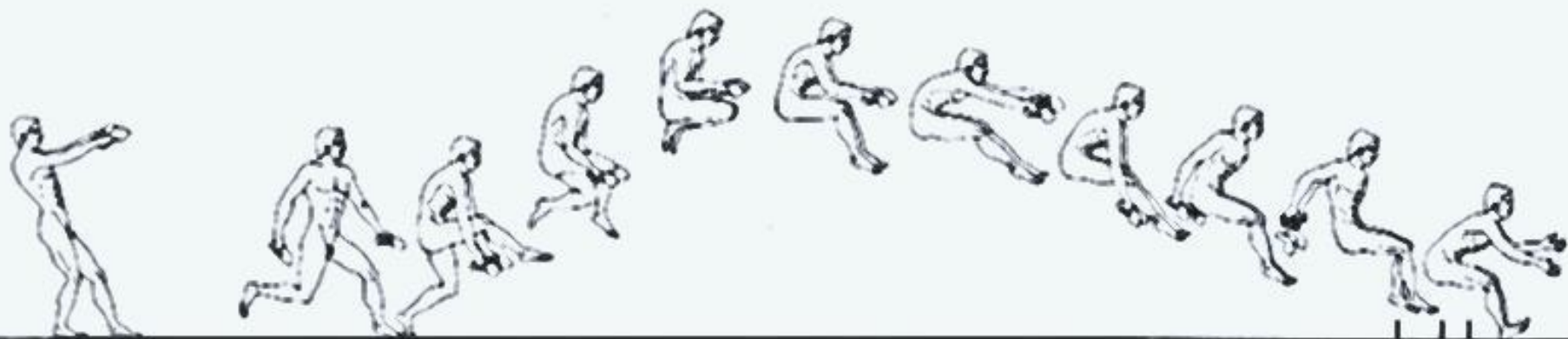
řecká atletika – vybrané body

halma/ skok do dálky

- *haltéres, batér, skamma, kánon, aulétés*
*„Chionis ze Sparty zvítězil v běhu na jeden stadión,
dovedl také skočit do dálky dvaapadesát stop.“ (16,66 m)*
- skok s rozběhem **v** skok z místa **v** trojskok **v**
součet délek jednotlivých skoků?

hudba

závaží (*haltérés*)

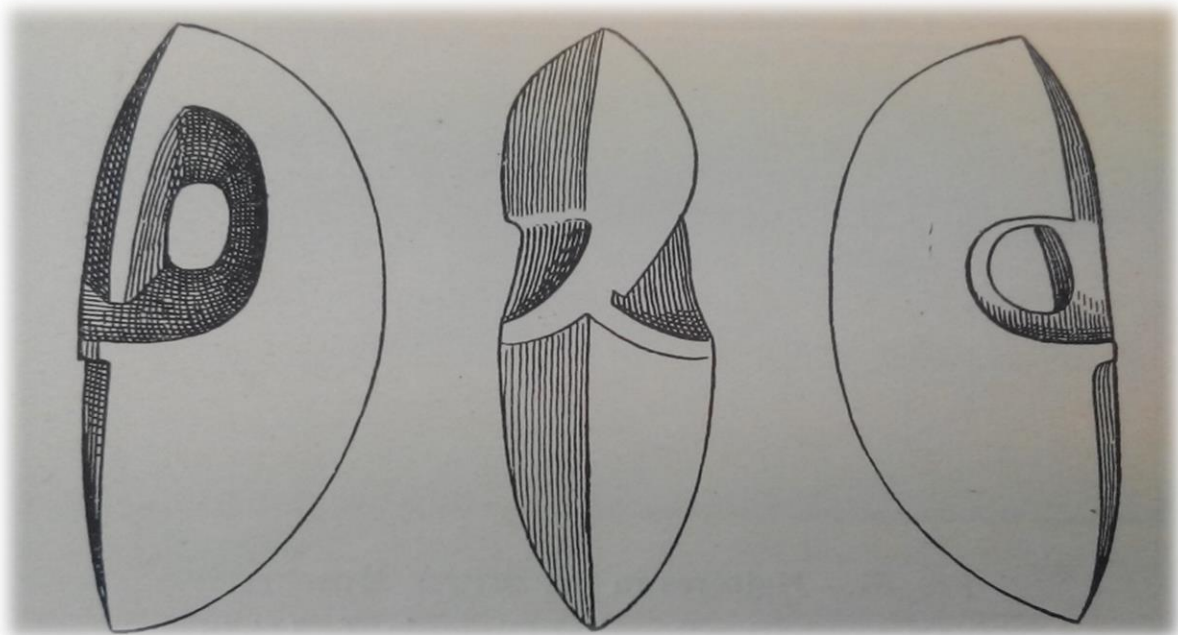
- různé tvary a velikosti
- hmotnost 1-4 kg
- kámen
- pomáhala závaží
 - Aristoteles ano
 - Newtonův třetí zákon ne
- Fayllos kol. 17 metrů

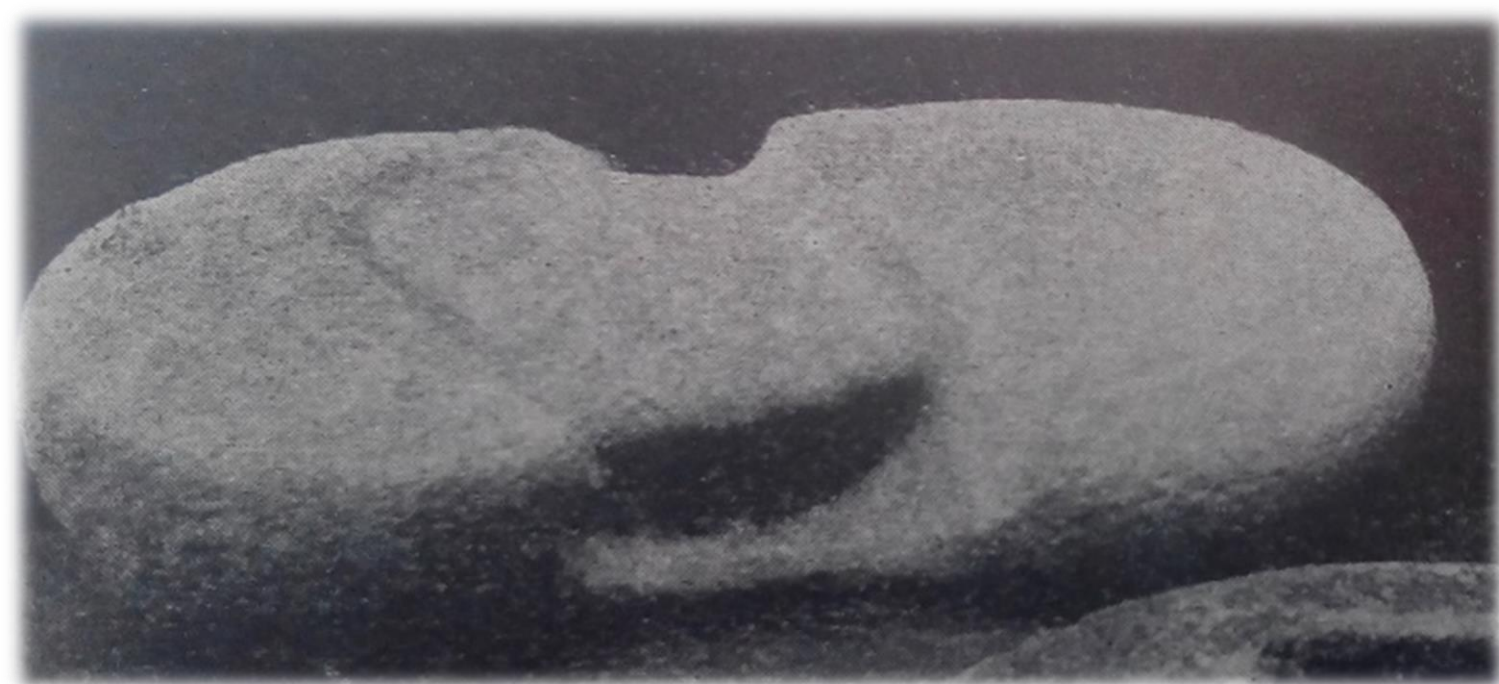

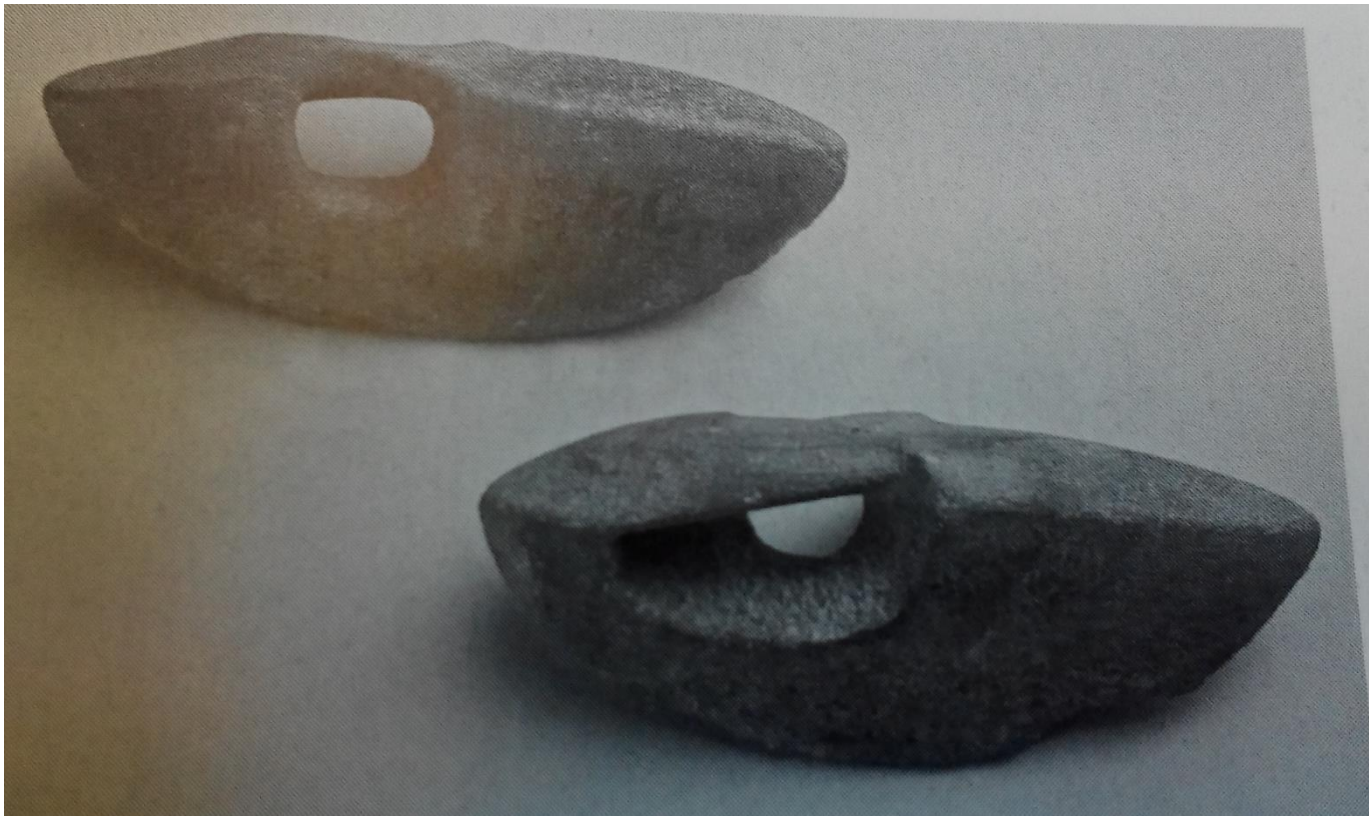

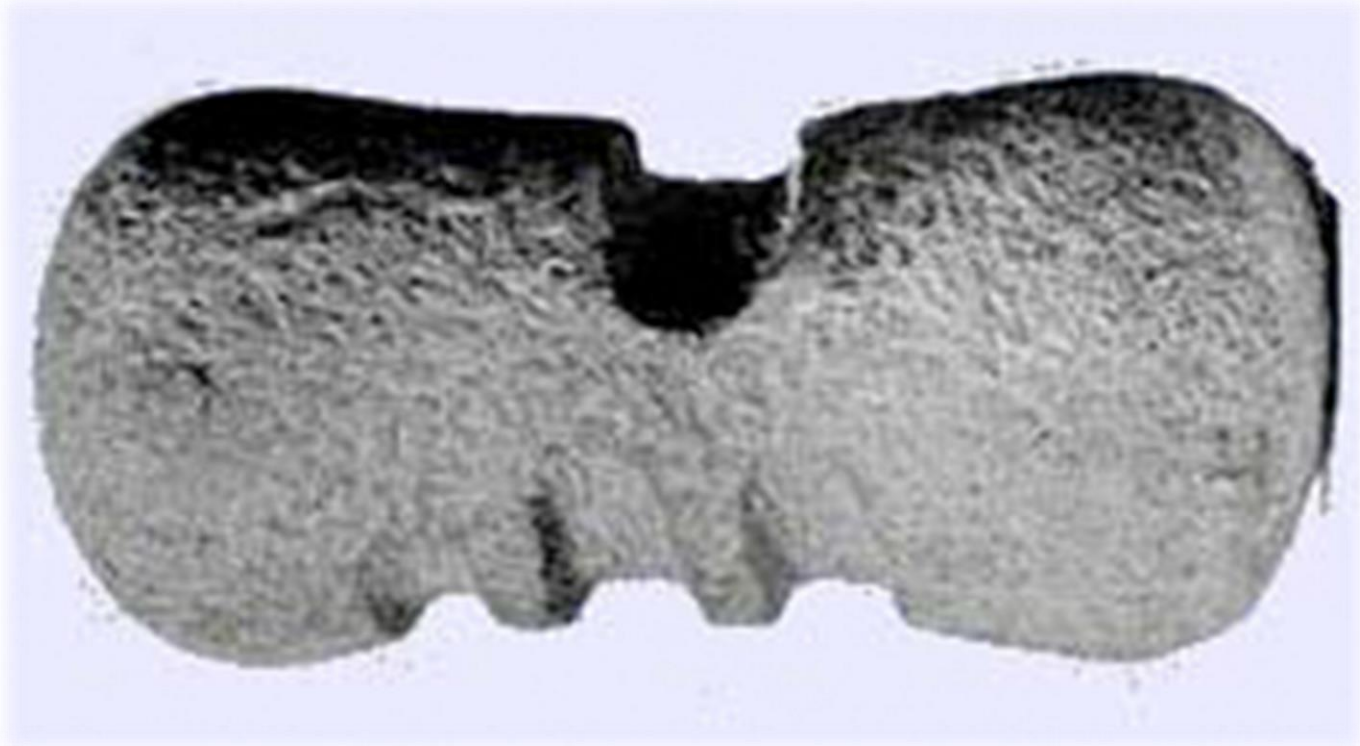

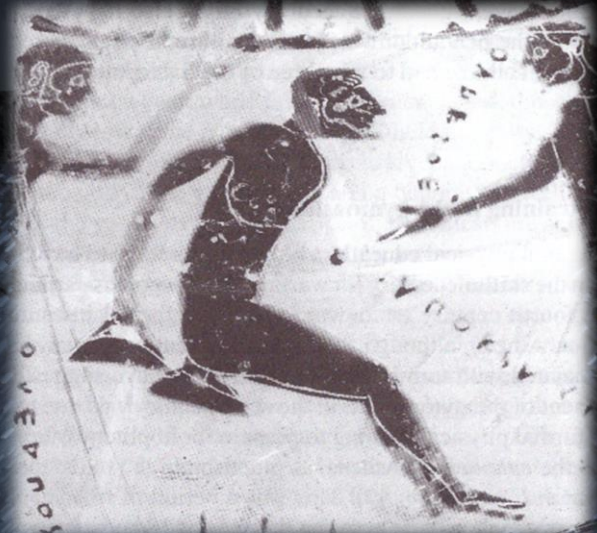
pozdější římská *haltérés*

TAMIDN

rozběh?

Tondo of red-fig. kylix showing jumper with haltares in run-up c. 500.

odraz

Tondo of black-fig., kylix showing jumper with halteres at moment of take-off, c. 490.

let

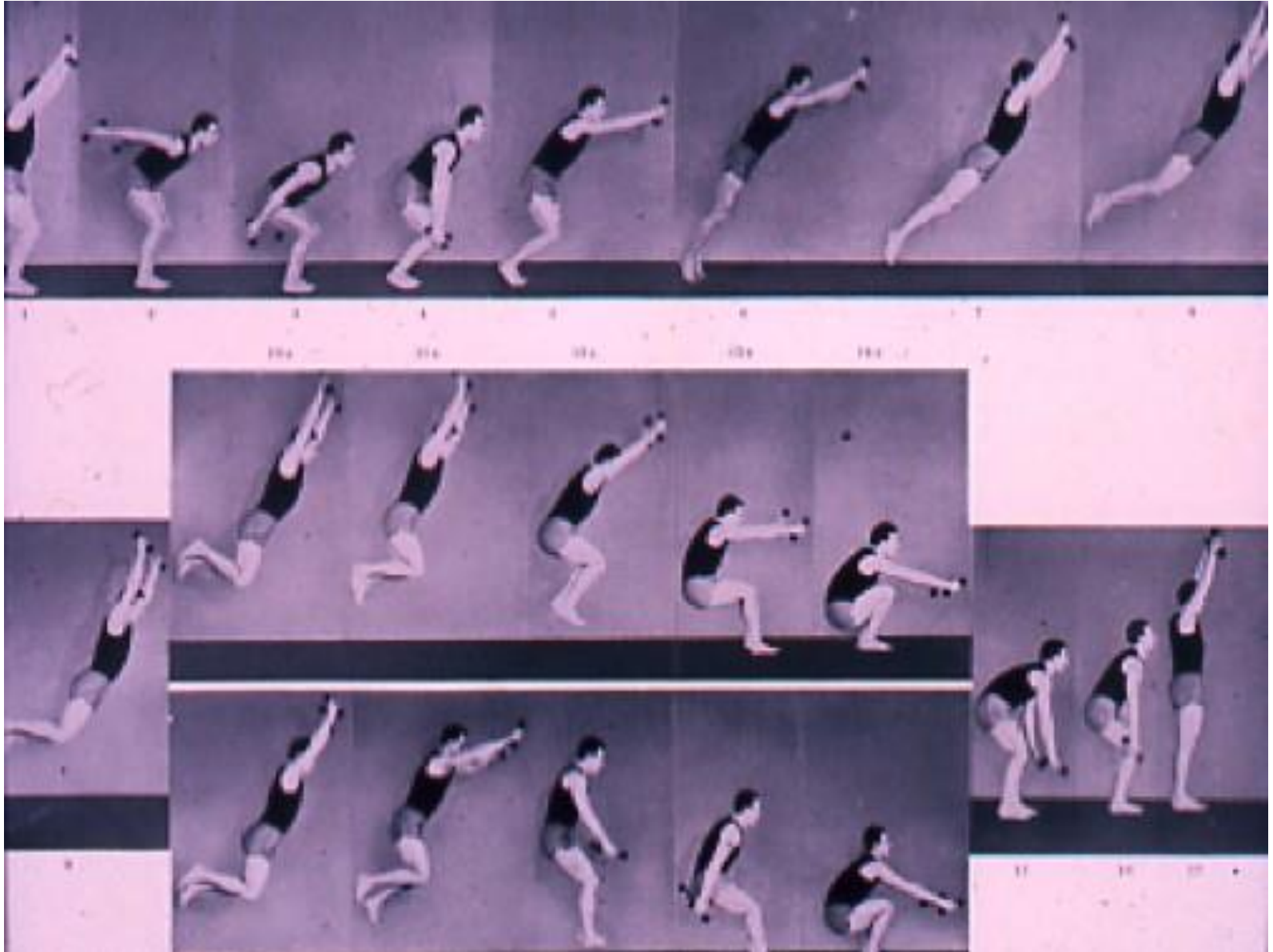

dopad

Detail of amphora showing jumper landing (marks of other jumps visible at bottom), mid-sixth century.

rekonstrukce

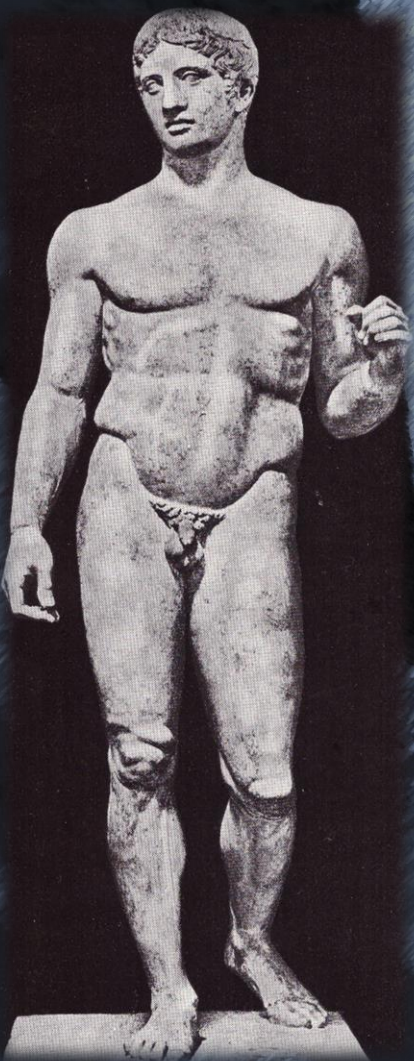
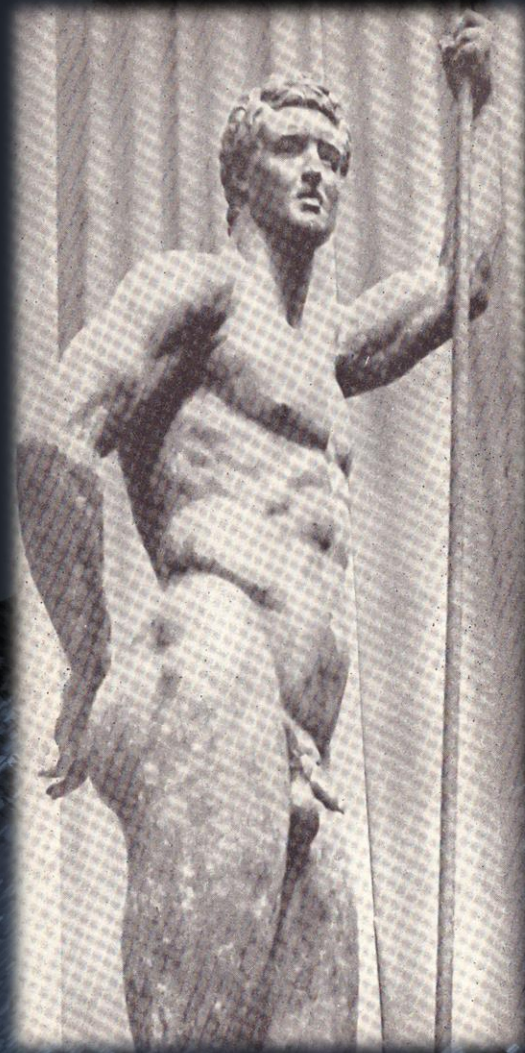
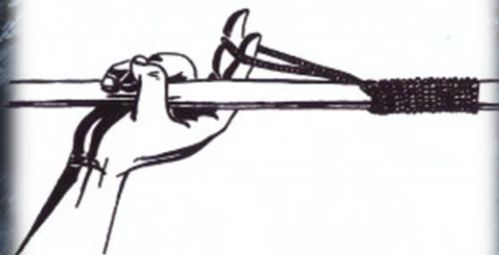
akon, apótomeus, doros/ hod oštěpem

jasan

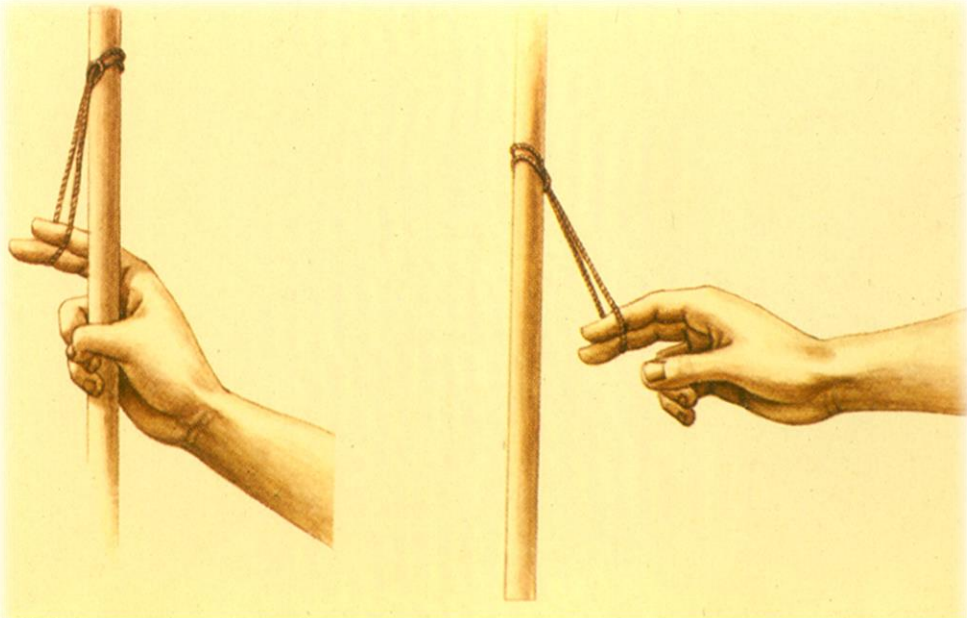
150-200 cm

4-5 druhů

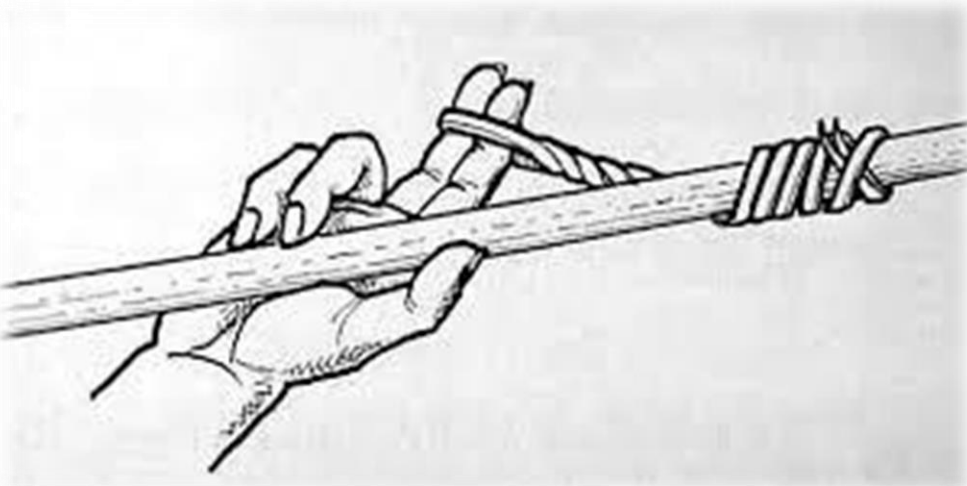
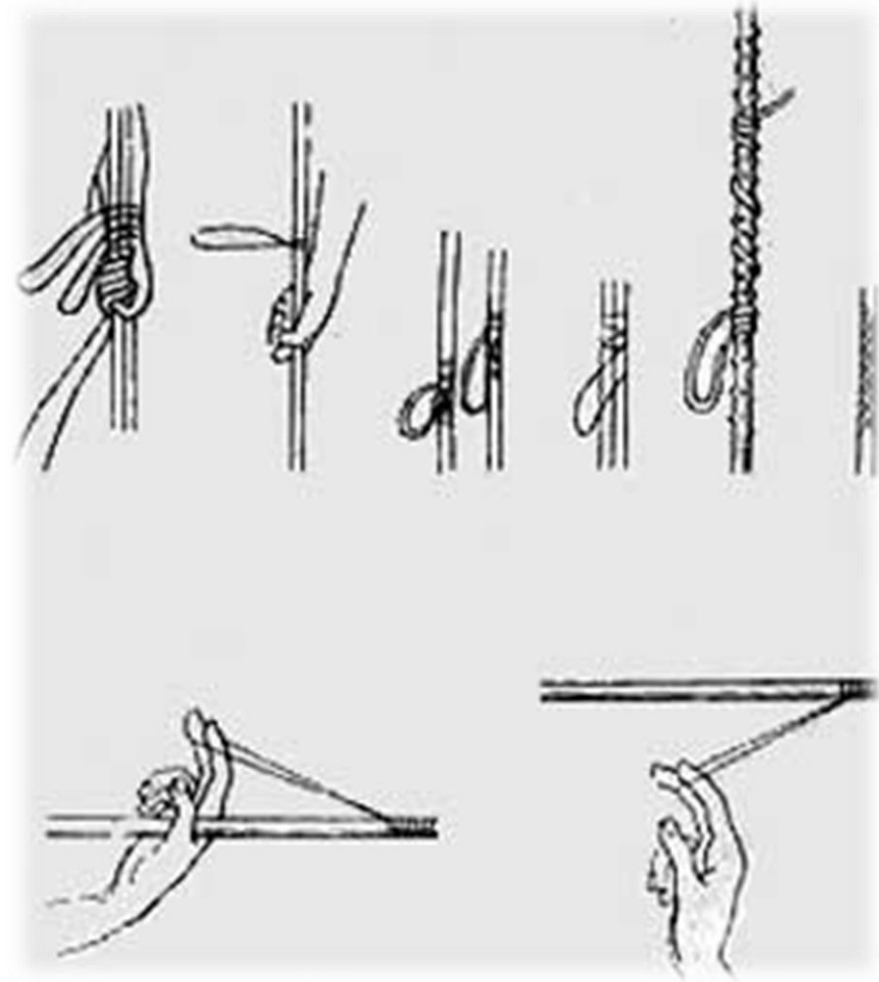
balbis

ankyle

Artist's impression of use of armentum.

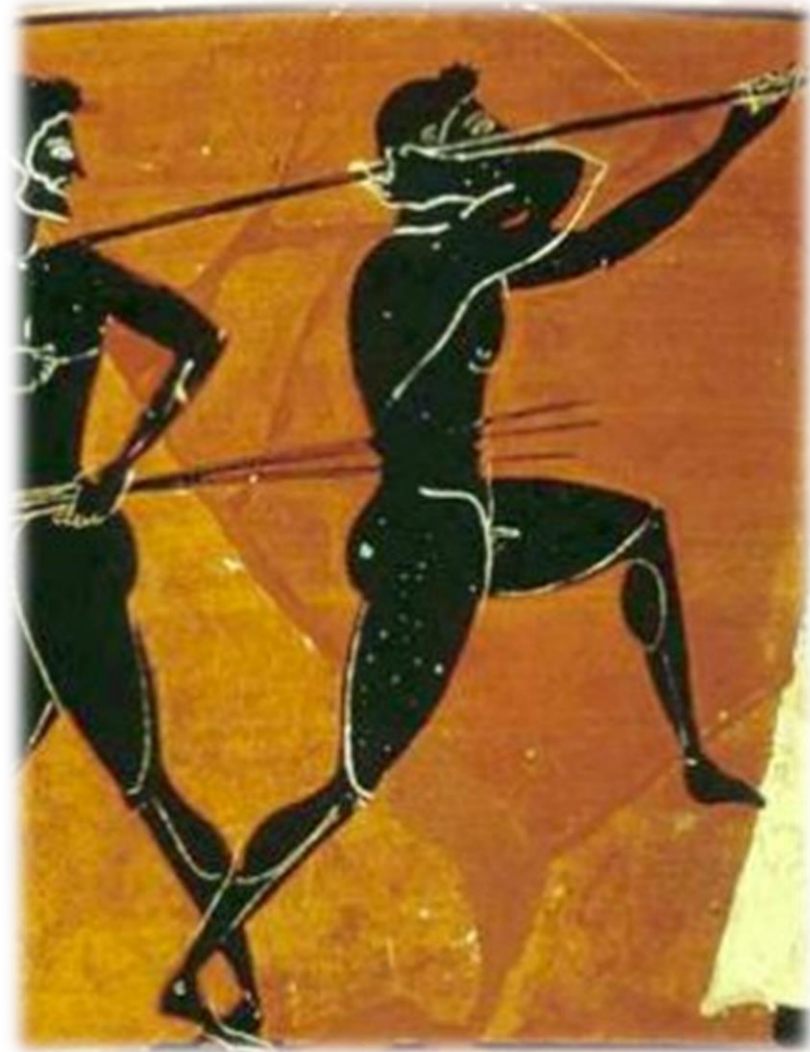

balbis?

Tondo of red-fig. kylix showing javelin-thrower before launching implement, c. 420.

rozběh

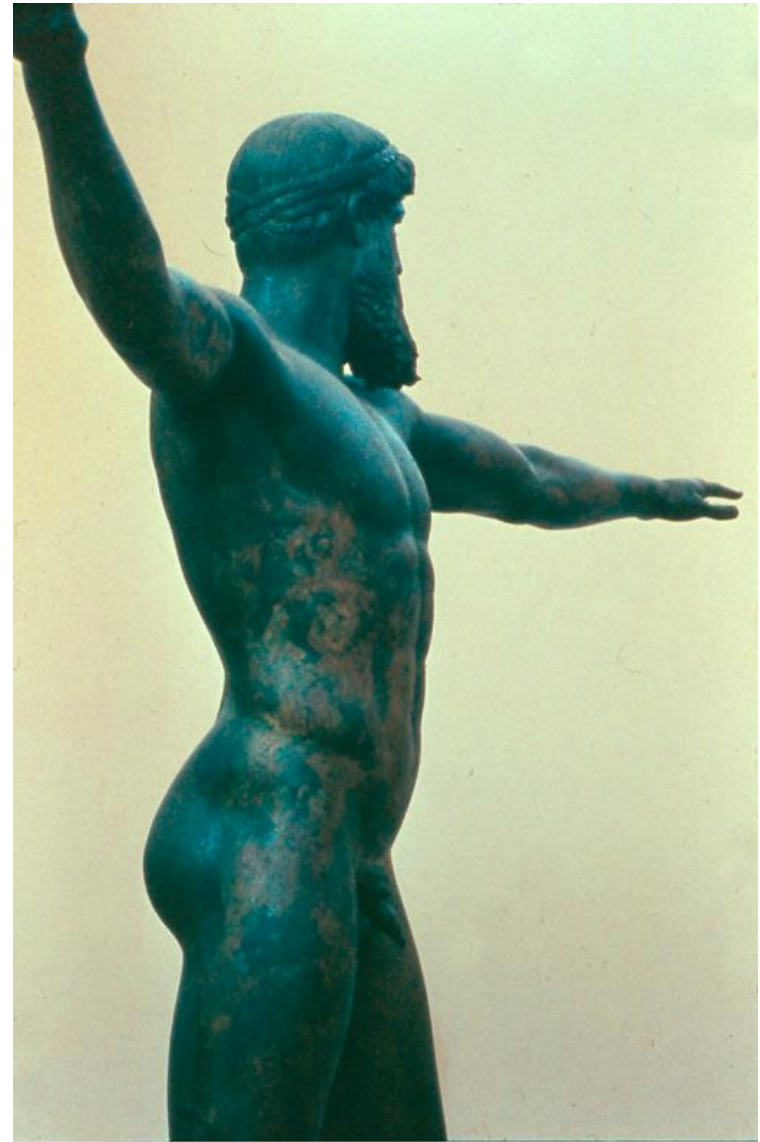

Detail of red-fig. amphora showing javelin- and discus-throwers, c. 500.

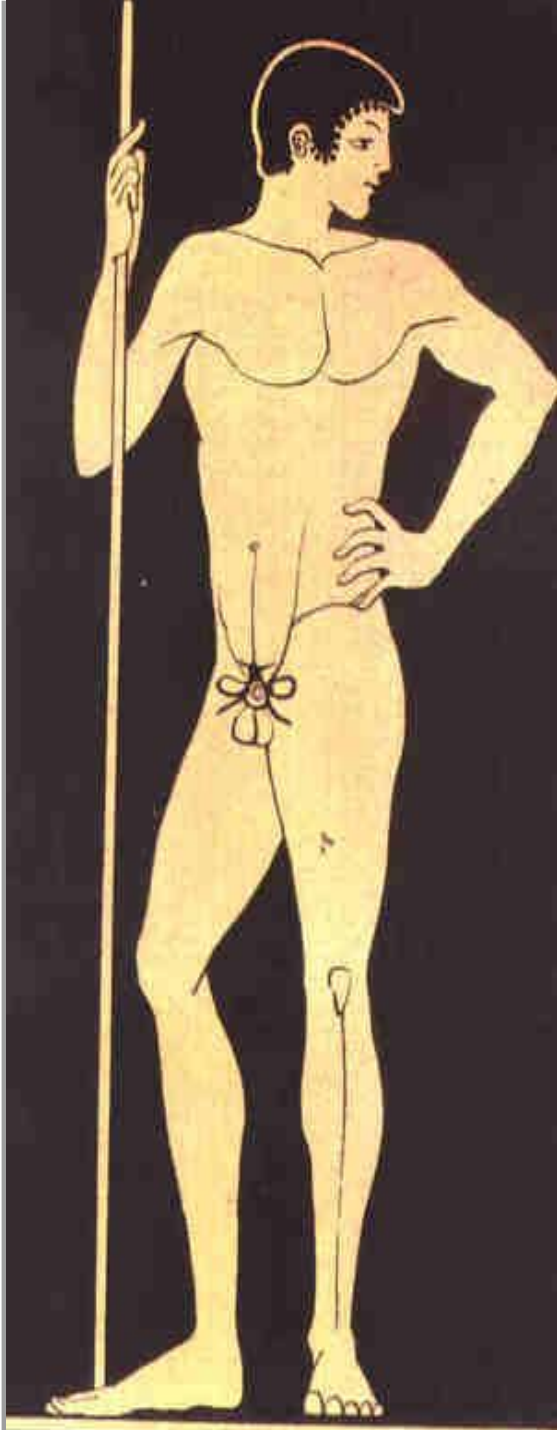
Zeus/ Poseidon, blesk

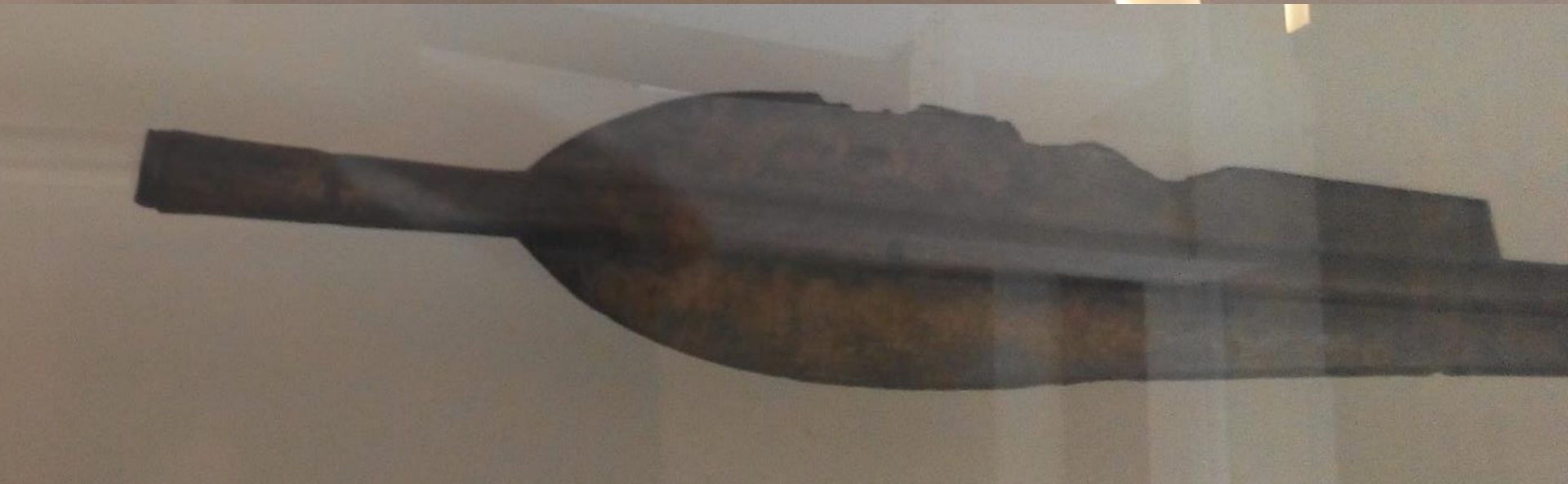
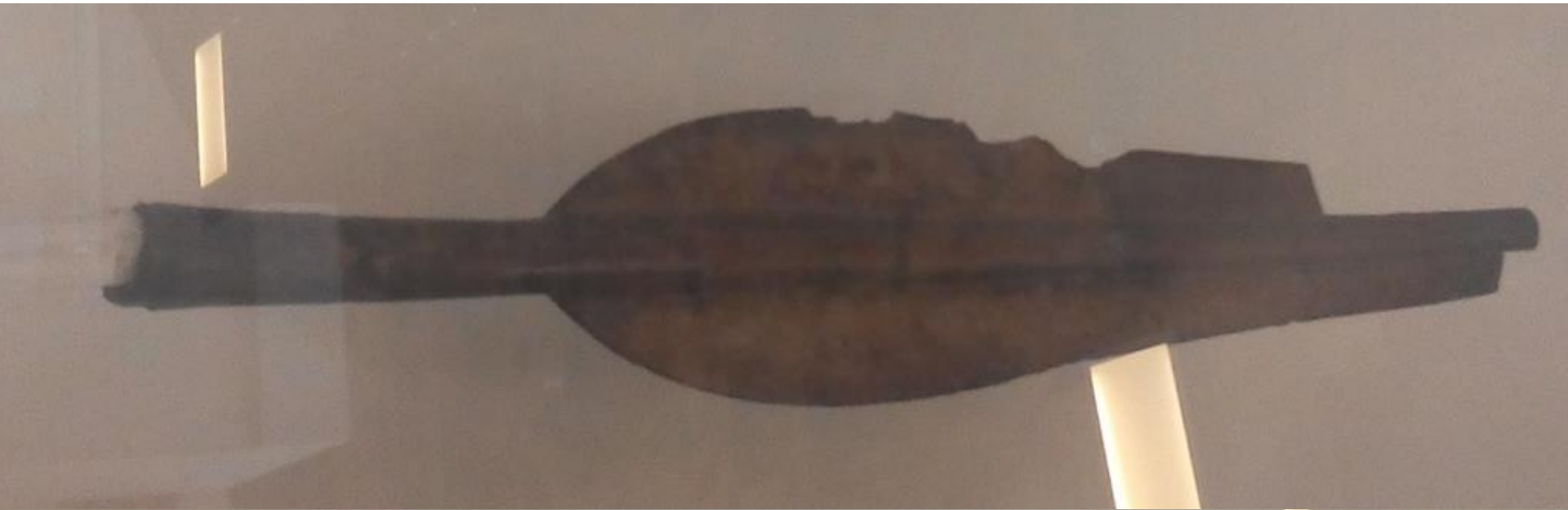

Poseidon, c. 460 B.C.

Three-quarter frontal view of bronze statue of Zeus, Olympia, c. 460.

STADTIO

moderní hod

diskos/ hod diskem

- *diskos, balbis*
- kámen, železo
- pokladnice Sikyónských
- otočka?
- z hodu kamenem --- Platón

- **Fayllos jen 28,7 m**

- = 1896

- moderní hod přes 70 m

- **proč tak málo?**

- těžší disk?

- dobrý skokan, ale špatný diskař?

- slabá aerodynamika?

- skromné vyjádření?

- jiné?

Kopie Diskobola, hlava v jiné pozici

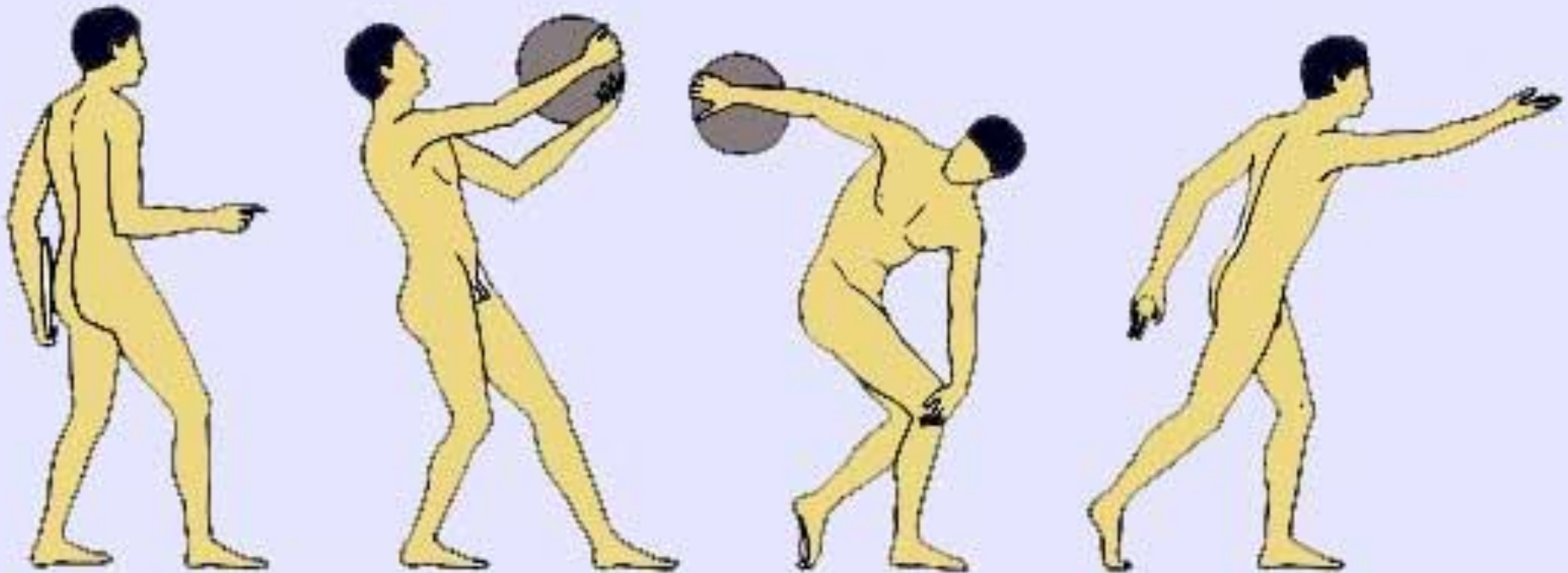

Roman copy of Myron's Discobolus (head in position different from that of GS 227).

Moderní rekonstrukce hodu diskem dle Diskobola

pravděpodobně otáčení disku, ne atleta

úchop disku

pozice nohou před pohybem ruky vpřed a hodem

They Show a Large Discus

Detail of red-fig. amphora showing athlete with discus on which is painted owl, early fifth century.

hudba?

Detail of red-fig. krater showing javelin- and discus-throwers and dialos-player, c. 480.

jiná technika hodu?

Detail of Panathenaic amphora showing discus-thrower in unrealistic pose, c. 450.

moderní hod diskem

hoplítodromos/ běh těžkooděnců

- 520 BC
- *ουδενός χωρίον*
- *diaulos x dolichos*
- krunýř – holenice – helma – štít
- význam štítu

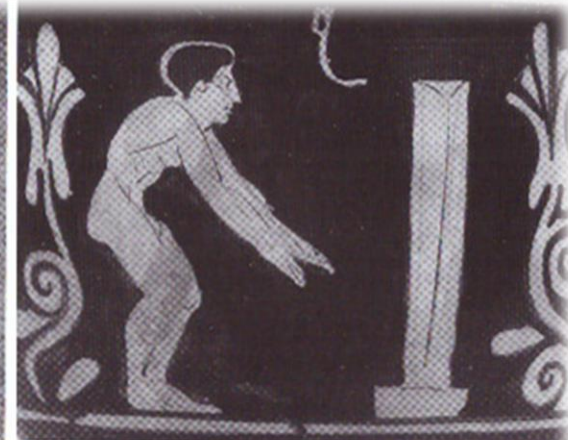

Black-figure vase of race in armour, Anon., late 6th-early 5th century.

startovní pozice

- Prsty ve žlábcích
- Ruce přes bariéru

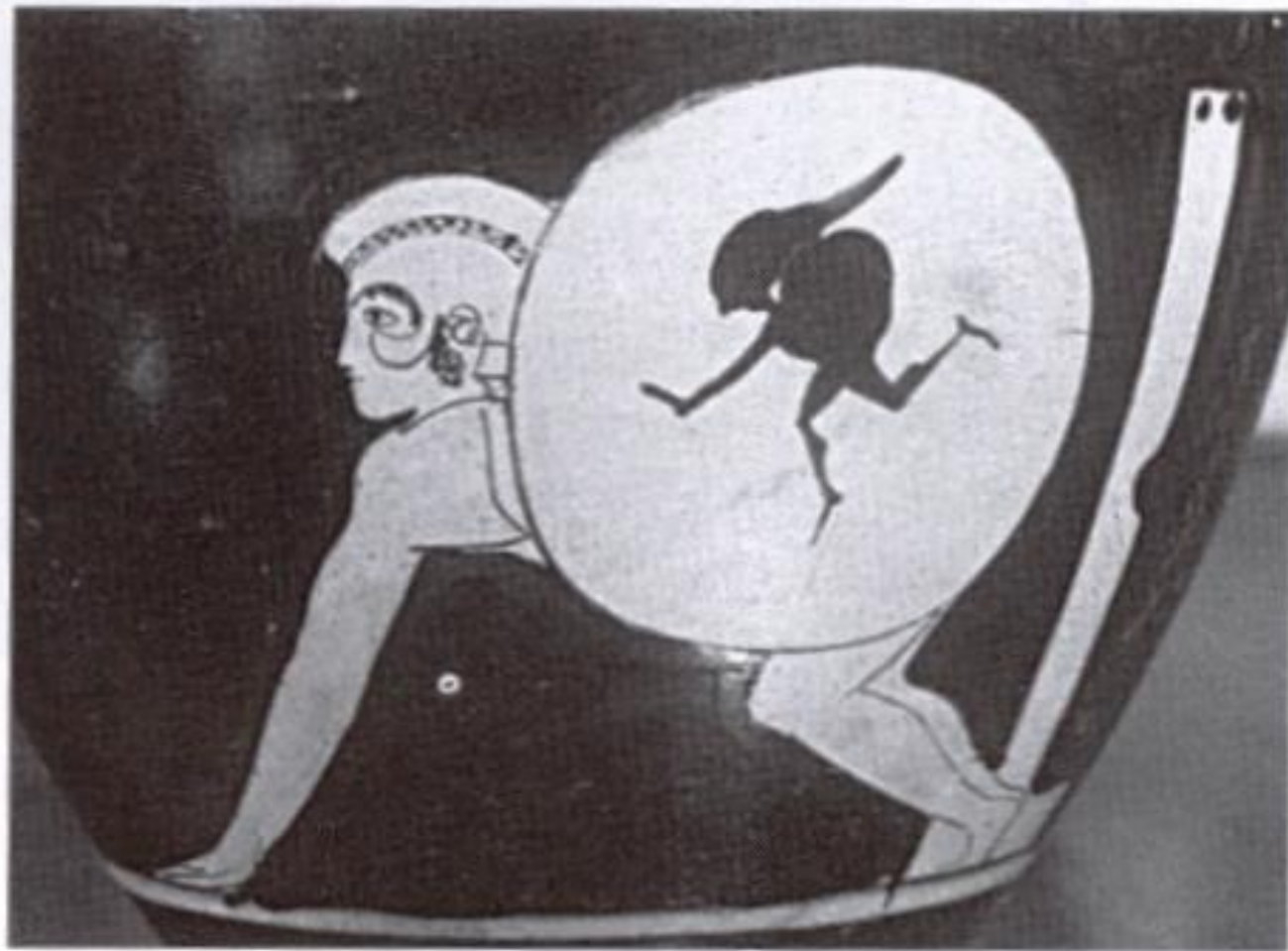

Fig. 42 Hoplitodromos runner in a three-point stance at the start of the race. Note the column behind him; like the one in figure 40, this may be part of the starting mechanism. Red-figure skyphos, 440–420 B.C. Hearst private collection, California (photo: A. Raubitschek).

100) Panathenaic amphora showing *hysplex* barrier-cords.

πυγμή, πύξ, πυγμαχία

- Apollón, Héraklés, Polydeukés, Théseus
- 688 πρ. Kr. (**23. ΟΗ**)
- Ιόνονέ x Sparta

X

„Πυγμή δὲ Λακωνικὸν εὖρημα.“

(Philostr., *Περι γυμναστικής* 9.1)

- **Onomastos ze Smyrny**
- **ύdery**
- **κλῖμαξ**

ne

- Provazy
 - Bodový systém
 - Kola
 - Váhové kategorie
-
- Pravidla 688 BC

somatotyp boxerů

- velké ruce
- dobře stavěné předloktí
- nadloktí, které nepostrádalo ráznost
- silná ramena
- vysoký krk
- silná zápěstí dávající tvrdší ránu
- dobře stavěné boky
- silná, ale neobjemná lýtka (kopy pomalé a snadno jim byl kop vrácen)
- stehna dobře vzdálena a od sebe oddělena
- hubené břicho (*ἀθληταί*: lehčí, lepší dýchání)

- **Kreugás x Dámoxénos**

Panathénajská amfora od Nikomacha zachycující *áγών* v *πυγμή* s těžkými pěstními řemeny (*himantes*) a zobrazující ideální proporce antických boxerů; napravo je bílá Níké držící palmovou větev pro vítěze střetu (Miller, 2004).

trénink – metody

σκιᾶμαχεῖν

- **Glaukos z Karystu**
- **Platón**
 - panák
 - spolucvičenec
 - σκιᾶ

„The shadow-boxer must use not only his hands but also his legs, sometimes as if he were jumping, at other times as if he were kicking“

(Oribasius, 6.29.3 in Harris, 1972, 24).

trénink se vzduchem

- Filostratos

„πύκται δὲ ἀκροχειπιζέσθων ἔλαφποι καὶ ἀερίζοντες“

(Philostr., *Περι γυμναστικης* 50.6-7).

**„Talis prima Dares caput altum in proelia tollit,
ostenditque umeros latos, alternaque iactat
brachia protendens, et verberat ictibus auras.“**

(P. Vergilius Maro, *Aeneid* 5.375-377).

**„Takový byl ten Darés, jenž první pozdvihl hlavu,
ukázal široká plece a rukama střídavě mával,
dopředu údery mířil a do vzduchu rozdával rány“**

(překlad Otmar Vaňorný).

ΚΩΡΥΚΟΣ

„κώρυκος δὲ ἀνήφθω μὲν καὶ πύκταις, πολὺ δὲ μᾶλλον τοῖς
ἐπὶ τὸ παγκράτιον φοιτῶσιν“

(Philostr., *Περὶ γυμναστικῆς* 57.1-2).

- mouka

- proso, písk

- fíková semena, kukuřice, voda

Νάcvík:

- obě ruce

- pomalu – energičtěji

- útok: zhoupnutí κώρυκος od ἀθλητής a zpět ústup

- pád na tělo

- výpad rukama

- uhnutí

- chycení κώρυκος

- otočení dokola

další metody

opalování

- 2 druhy
- flegmatici x cholericci

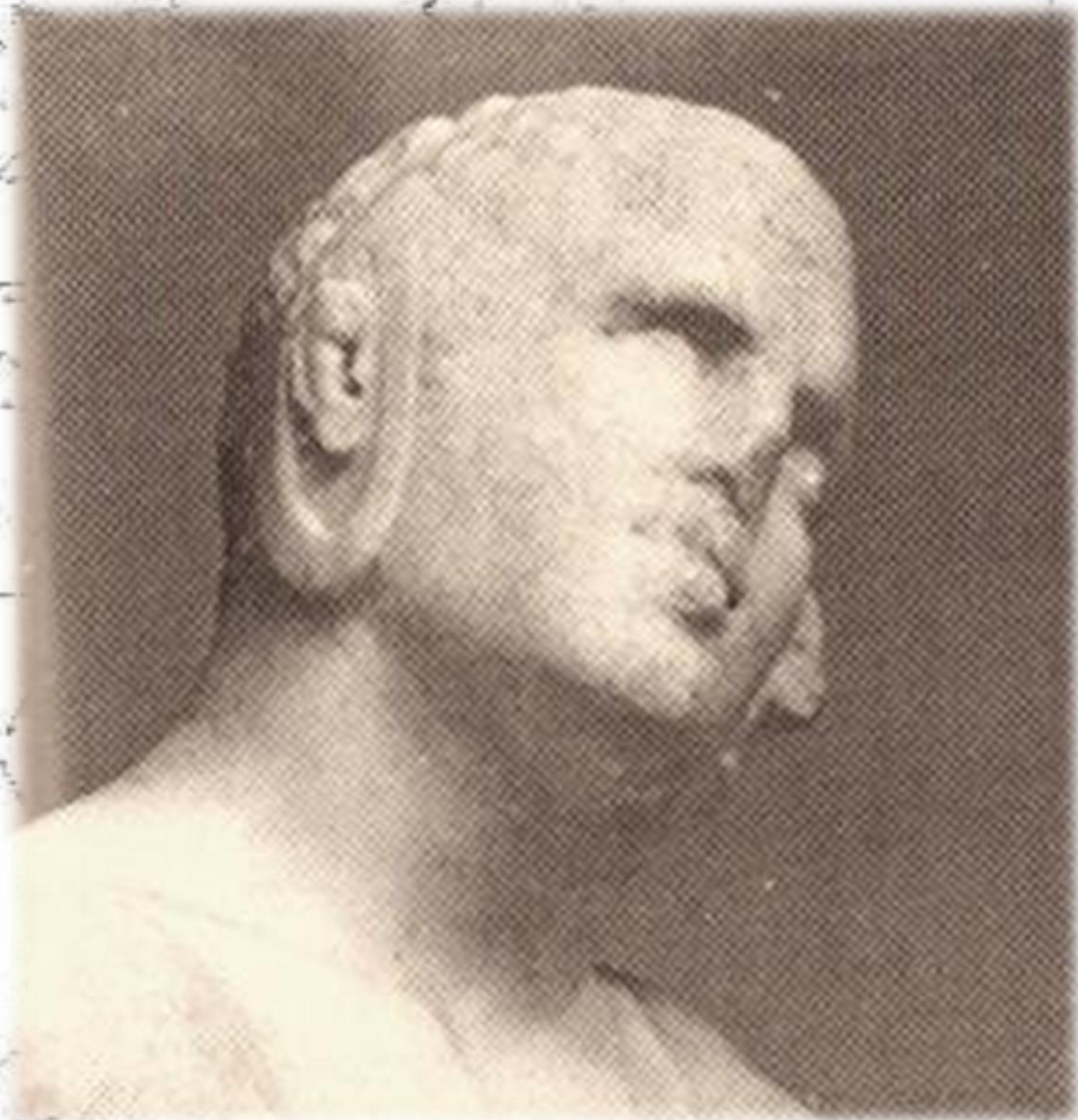
„sauna“

přímý střet

- ἀμφωτίδαι
- otroci

posilování

- ΗΚ x καλοκάγαθία

Prostředí

- pod širým nebem
- **x**
- ***korykeion*** (*γυμνάσιον*)
 - místnost bez lavic
 - vedle zápasníci
 - nezpevněná či zkeypřená zem

Rukavice

- původně **nebyly**
- *ίμάντες λεπτοί*
 - přestní řemeny
- *σφαῖραι*
 - „koule“, „míče“
- *ίμάντες ὀξεῖς*
 - „ostré řemeny“
- *caestus, caesta*
 - od *caedo*, bít, kácet, zabíjet
 - *myrmékos*

- spojení čtyř prstů
- zpevnění páskou (k předloktí)

- **palec**

- kraví x prasečí kůže

- **krutost reflektovaly kupř.:**

- vyražené zuby
- karfiolové („květákové“) uši
- *ἀτραυματίστος*
- smrt

„měkké“

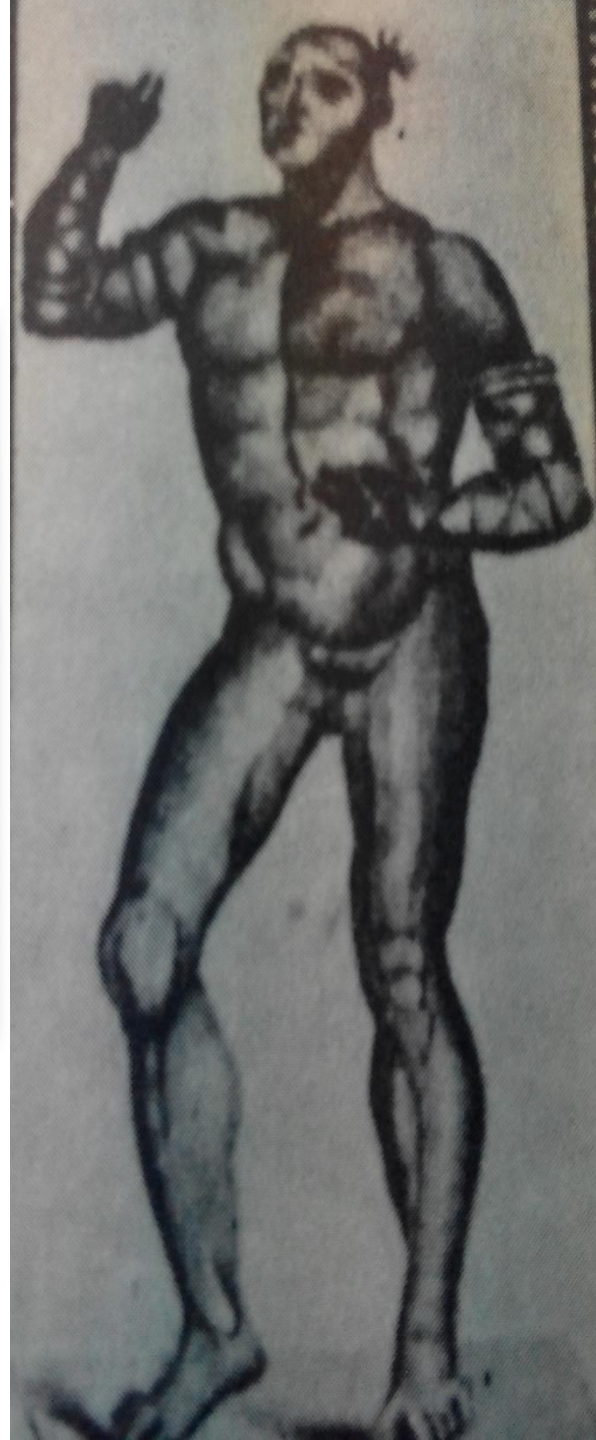
z tvrdé kůže

„ostré“ s kovovými vložkami

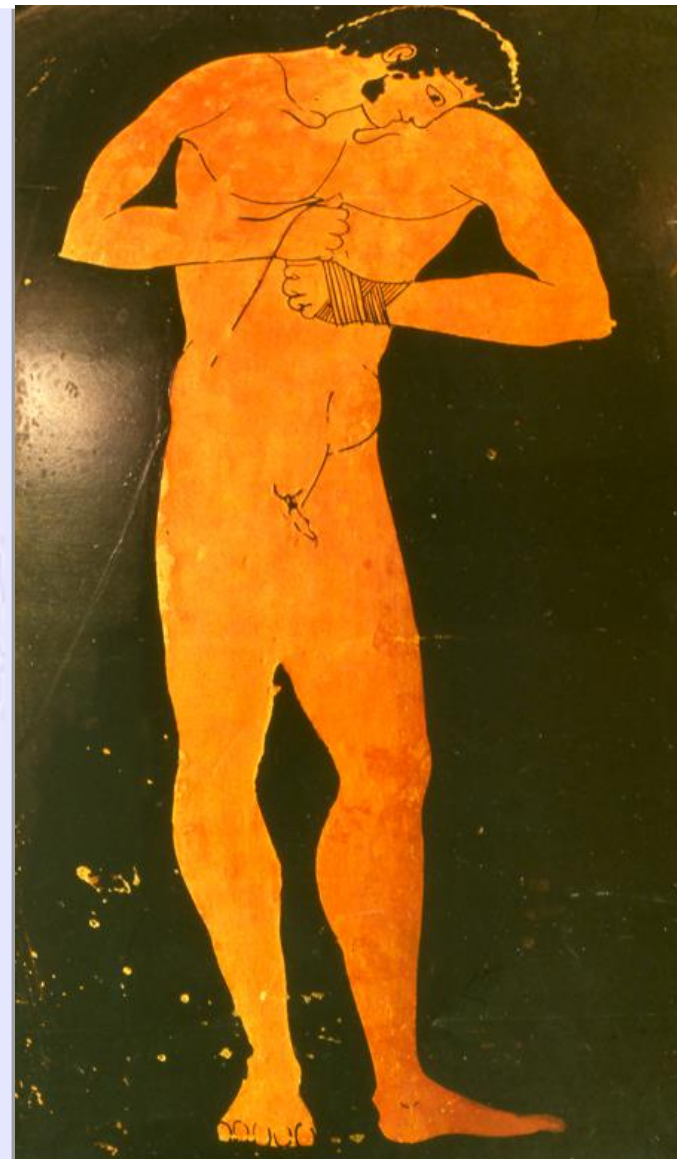

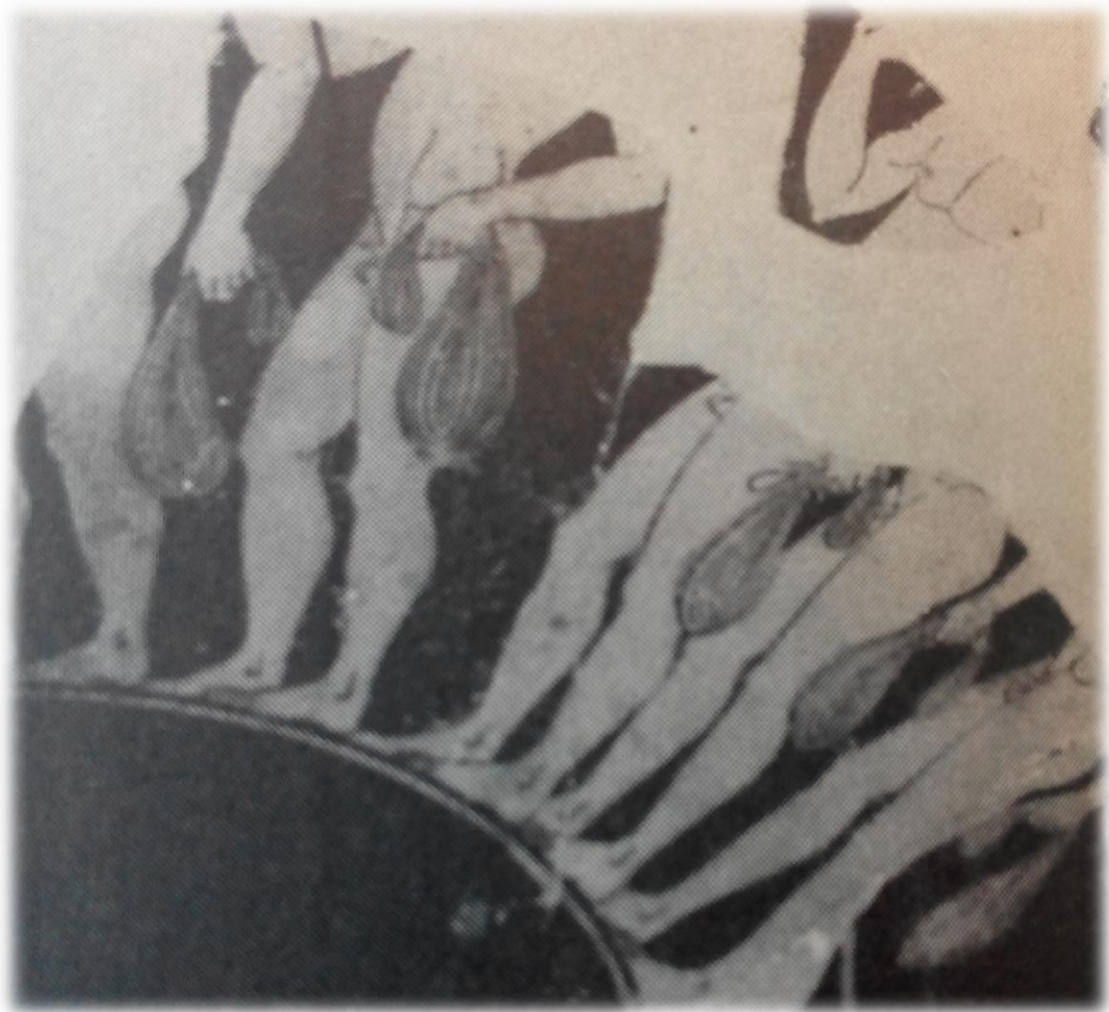

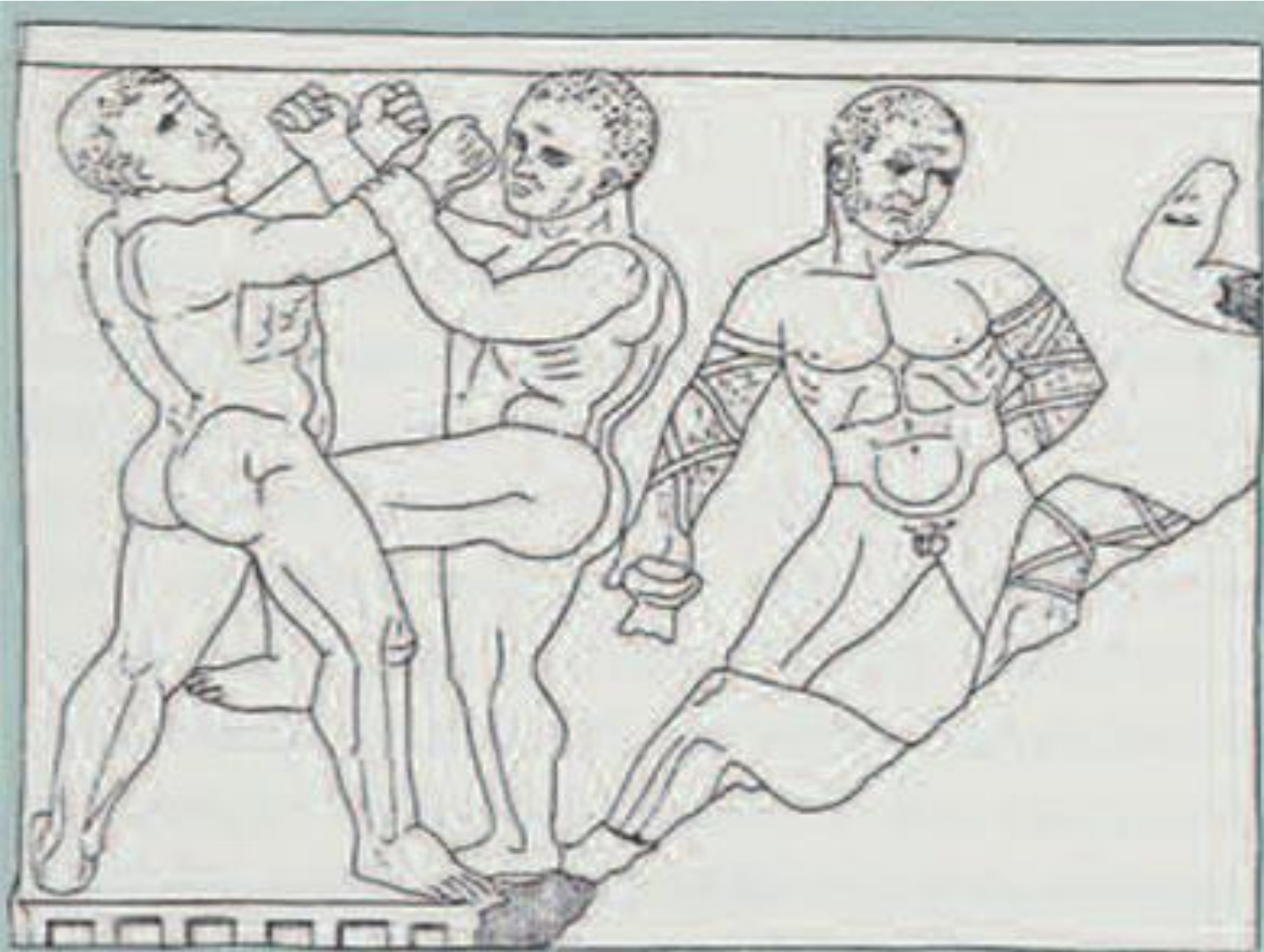

Amphora showing boxer binding himantes round wrist, early 5th century.

Řím

- *cirri*

- gladiátoři

ODRAZ PYGMÉ V UMĚNÍ

- vymezení umění
- Lúkillios:

*„Jestliže, zápasníku, máš takový frňák, pak nechod’ k studánce, také nehled’ v hladinu průzračných vod. Zemřeš jak Narcis i ty, jak jasně svůj obličej spatříš, zemřeš, neboť se na smrt zošklivíš sobě ty sám“
(Obrázky z řeckého života 773/ XI 76).*

Zohavený pěstní zápasník

*„Tenhleten Olympijec, ó císaři (Nero), míval kdys všecko:
bradu i víčka i nos, brvy a uší též pár.*

*Potom se odborným boxerem stal a ztratil to všechno;
dokonce ztratil i podíl z dědictví po otci svém.*

*Přišelť mu na soud bratr a jeho tam předložil obraz:
za cizího byl uznán – nebylť mu podoben nic!“*

*„Odysseus dvacet let byl v cizině, když se však šťastně
vrátil, poznal ho pes, jakmile uviděl jej.*

*Tebe však, Stratofonte, kdyžs bojoval několik hodin,
nepozná celá tvá obec, neřku-li nějaký pes.*

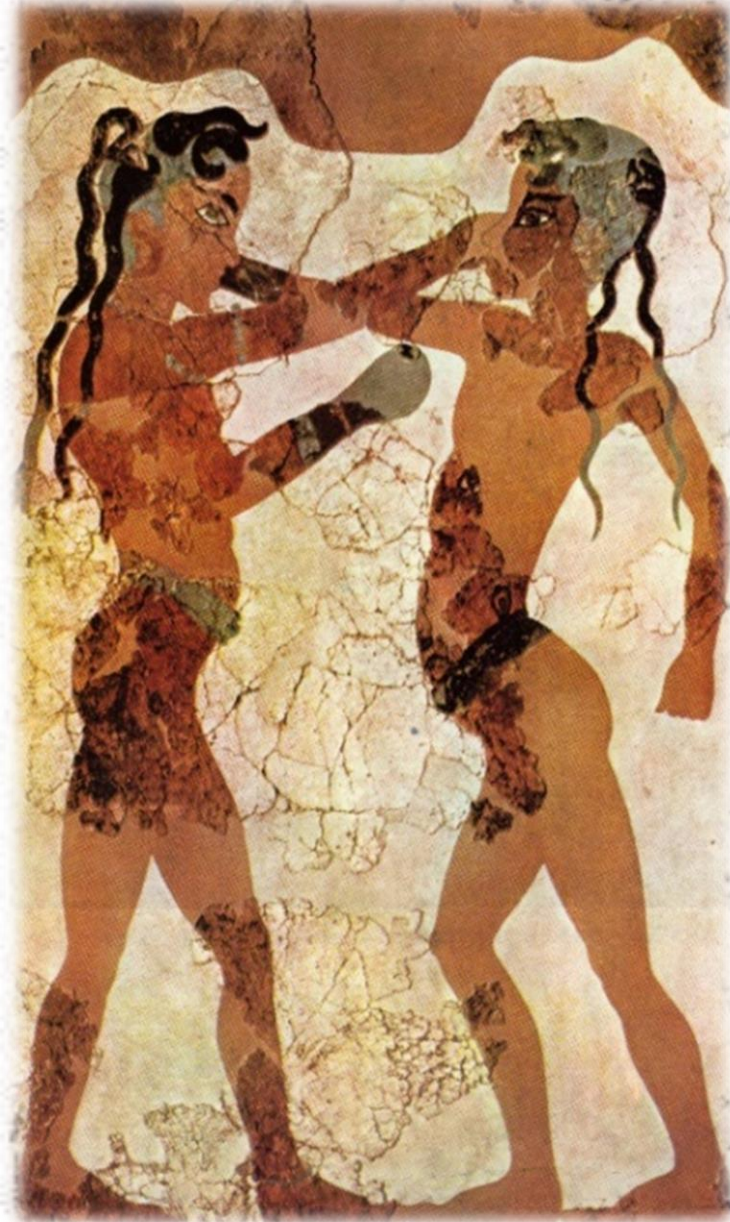
Libo-li, v zrcadle zhlédni svůj obličej! Zajisté řekneš:

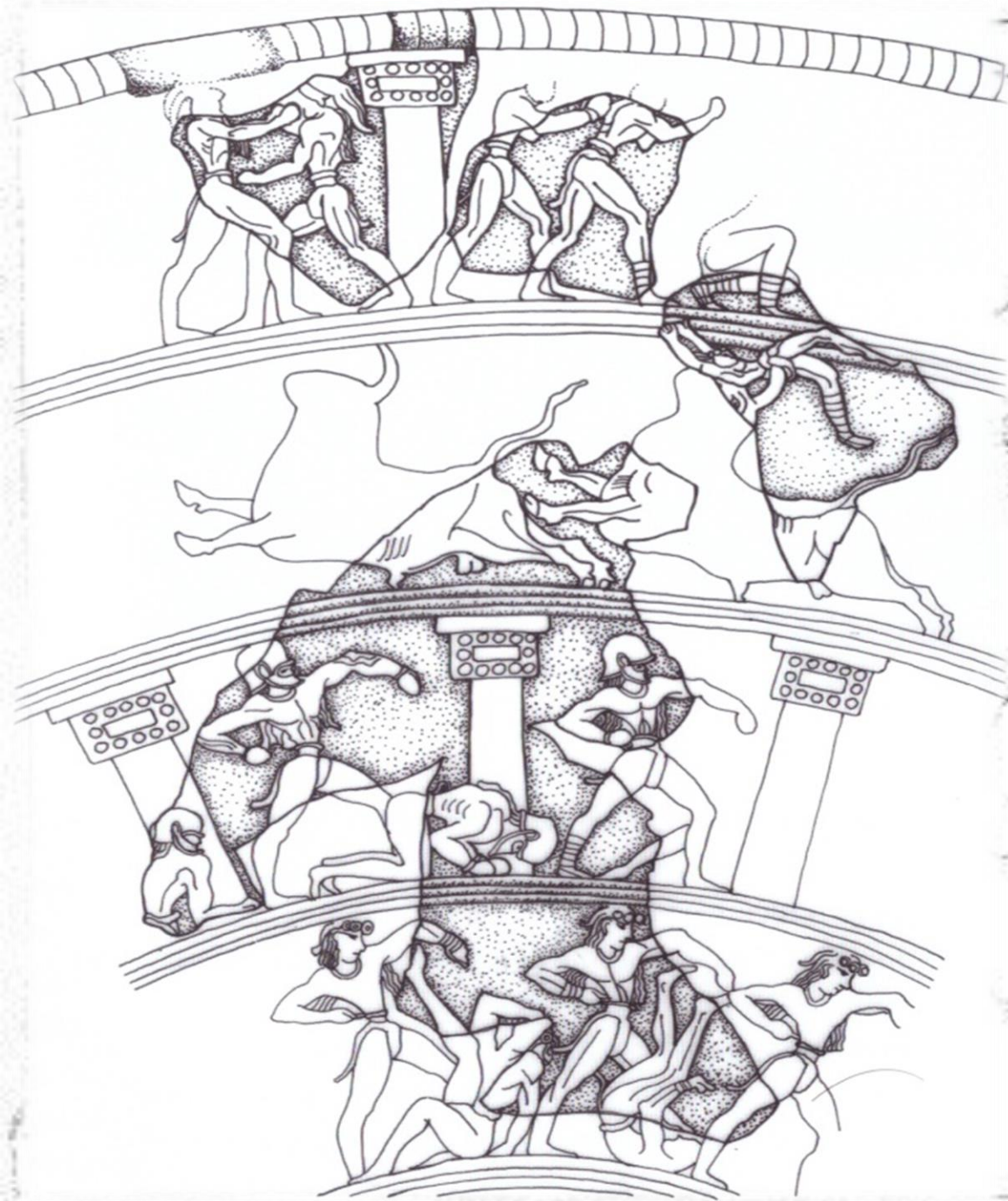
„Probůh, to že má být Stratofon? To není on!““

(Řecká lyrika, VI B Lúkillios 1-2)

Kréta

- rhyton z Hagia Triady
- freska z Théry

Μυκένυ

ἄθλα ἐπὶ Πάτροκλωι

- zánod dvojsprěží válečných vozů (συνωρίς) – 391 veršů
 - běh (ποδωκείην) – 58 veršů
 - **pěstní souboj (πυγμή) – 47 veršů**
 - zápas (πάλη) – 40 veršů
 - lukostřelba (τοξικός) – 34 veršů
 - souboj s dalekostinným oštěpem (ὄπλομαχίᾱ s δολιχόσκιος ἔγχος) – 28 veršů
 - hod Fe kotoučem/ diskem (βολή σόλος/ δίσκος) – 24 veršů
 - hod kopím (ἦμα) – 14 veršů
- Epeios X Euryalos z Argu

→ **ἐς μέσον:**

- statný šestiletý mezek X dvouuchý pohár

Řecko (archaické, klasické) užitkové předměty

- př. trojnožkový kotlík

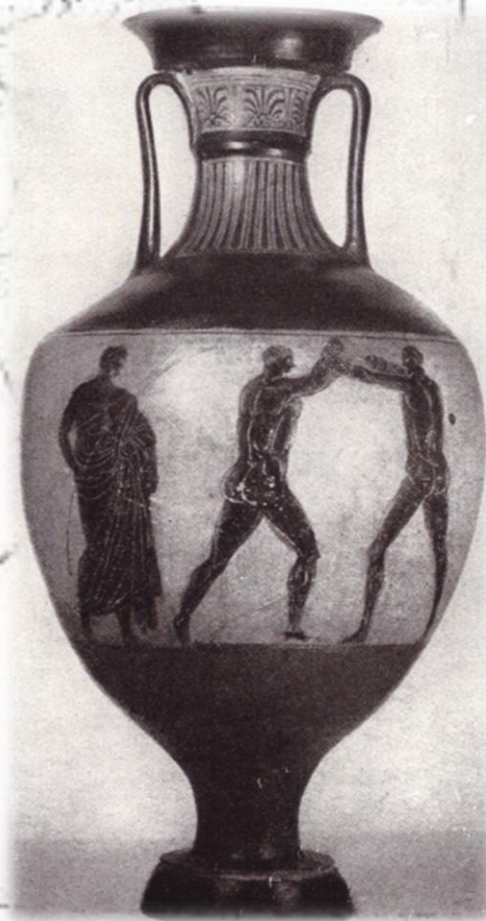
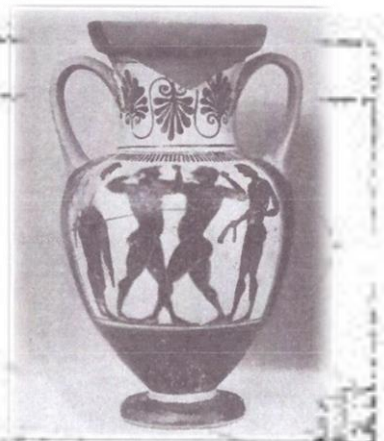

vázy

geometrický styl, černá a červenou figura

Velké Panathénaje

პრეპარა ნა აგών

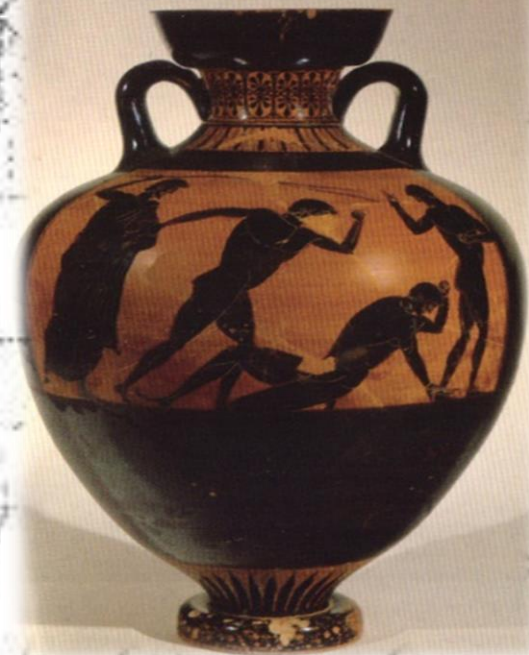
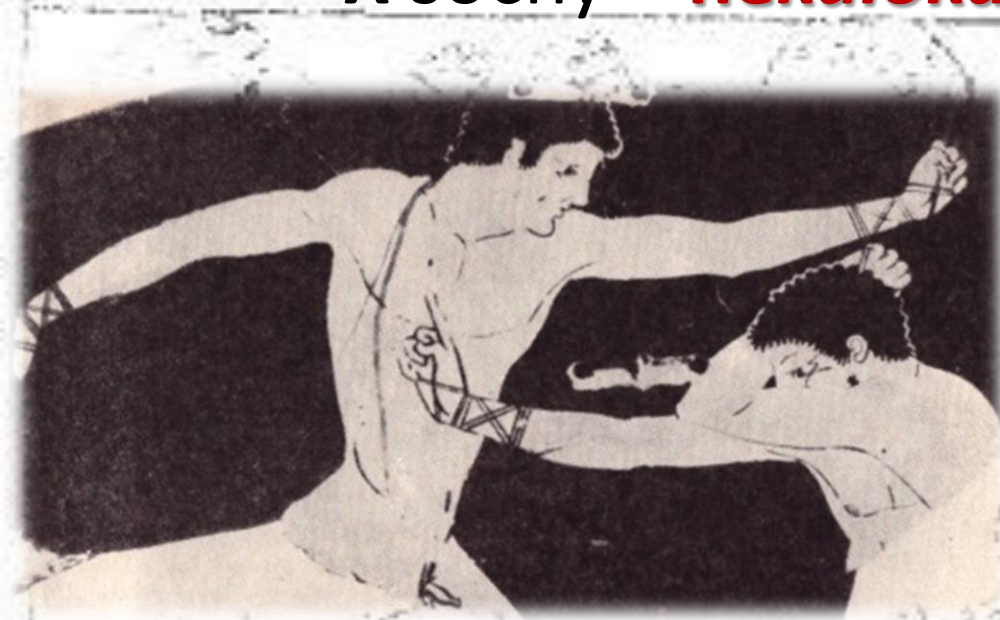

rozhodčí, trenéři, diváci

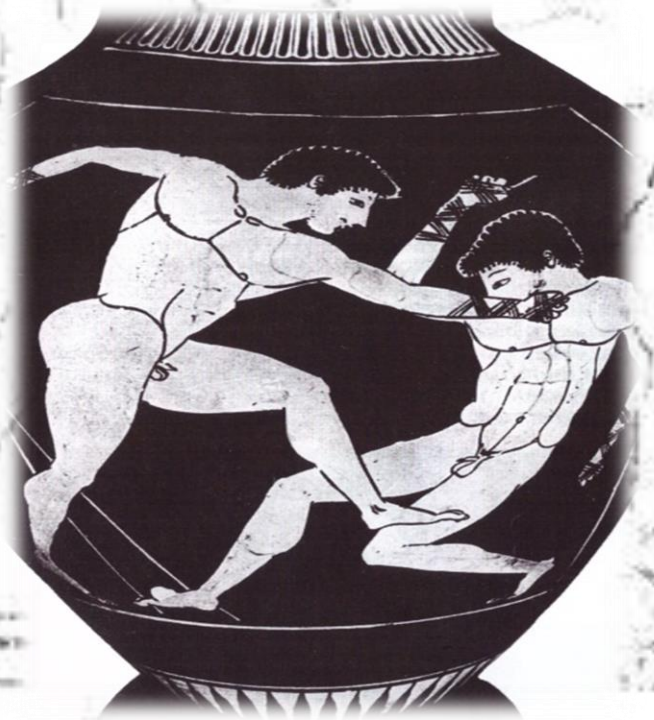
ΣΤΑΔ
ΣΤΑ

X sochy – **nekalokagathické motivy**

vzdání se

„snaží se, boxuje, prchá“

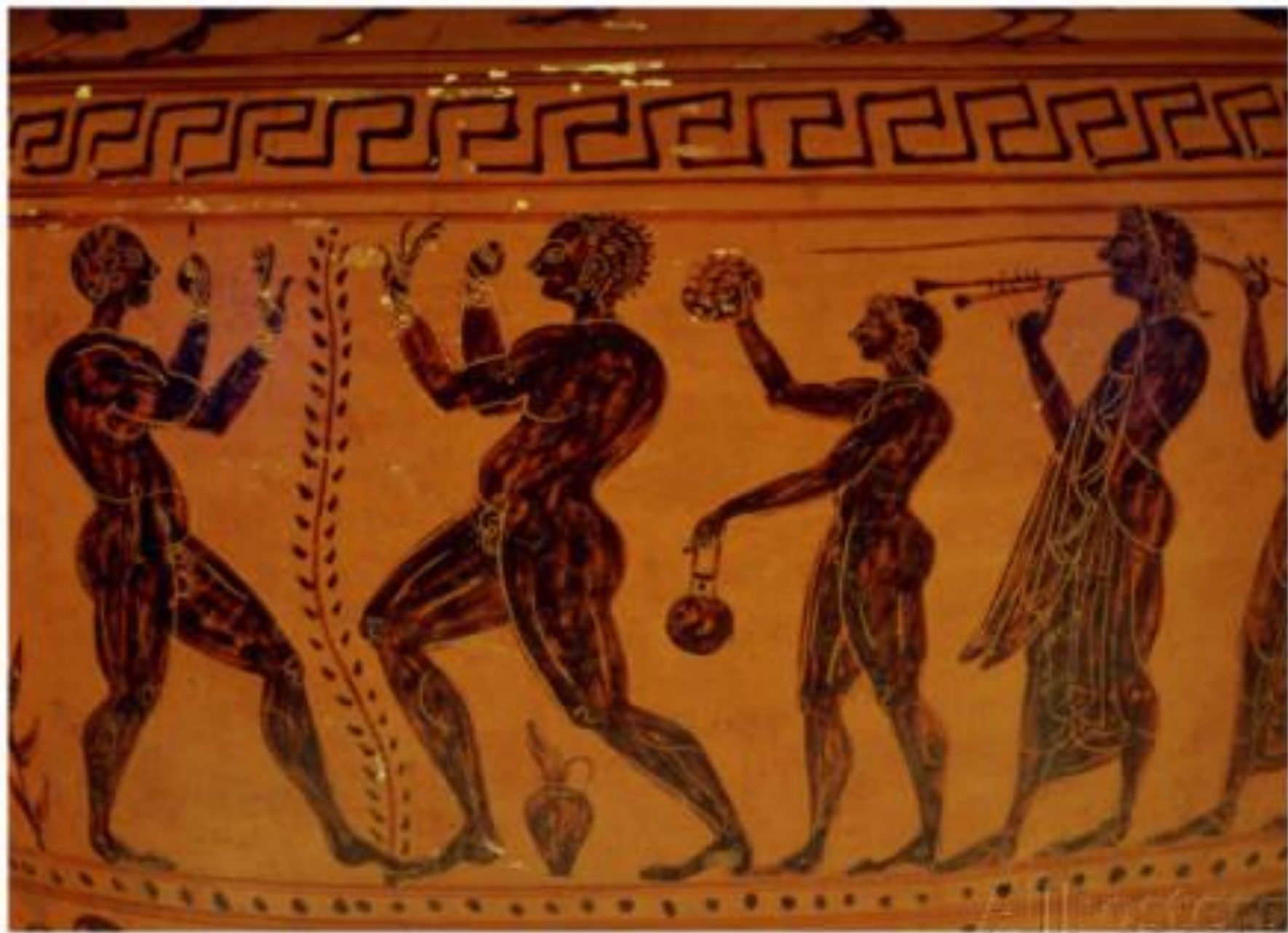
krev a rány

hudba - trénink?

Detail of black-fig. pelike showing boxers practising and diaulos-player, late 6th cent.

sochy

Plini Secundi, *Naturalis historiae* 34.9.16:

„Effigies hominum non solebant exprimi nisi aliqua inlustri causa perpetuitatem merentium, primo sacrorum certaminum victoria maximeque Olympiae, ubi omnium, qui vicissent, statuas dicari mos erat, eorum vero, qui ter ibi superavissent, ex membris ipsorum similitudine expressa, quas iconicas vocant.“

helénismus

data a pořadí her	vítězové v πυγμαί a další údaje
688 př. Kr./ 23. OH	Onomastos ze Smyrny (zavedení πυγμαί do programu her)
672 př. Kr./ 27. OH	Daippos z Krotónu (2x)
616 př. Kr./ 41. OH	Filétás ze Sybaridy mezi dorostenci (zavedení πυγμαί dorostenců)
588 př. Kr./ 48. OH	Pýthagorás ze Samu mezi dorostenci, později známý trenér
572 př. Kr./ 52. OH	Tísandros z Naxu (4x)
556 př. Kr./ 56. OH	Dámagétos ze Sparty
552 př. Kr./ 57. OH	Eurymenés ze Samu, svěženec Pýthagora, masná dieta
544 př. Kr./ 59. OH	Práxidamantés z Aigíny
520 př. Kr./ 65. OH	„boxer od pluhu“ Glaukos z Karystu (2x)
516 př. Kr./ 66. OH	Eualkidés z Élidy mezi dorostenci, později i mezi muži
496 př. Kr./ 71. OH	Ikkos z Epidamnu (ve finálovém άγών s Kleomenem z Asypalaie zemřel)
492 př. Kr./ 72. OH	Filón (Tilón) z Korkýry mezi dorostenci (nebo dromos), později zvítězil i mezi muži, syn boxera Glauka
488 př. Kr./ 73. OH	Diognétés z Kréty
484 př. Kr./ 74. OH	Euthýmos z Loker (3x), ve vylučovacím zápase s Diognétem zemřel boxer Hérakles
480 př. Kr./ 75. OH	Theagenés z Thasu (2x); ?phanes z Héraje mezi dorostenci
476 př. Kr./ 76. OH	(H)agesidámos z Loker mezi dorostenci
472 př. Kr./ 77. OH	Tellon z Mainalů mezi dorostenci
468 př. Kr./ 78. OH	Menalces z Opous; ?nes z Tírynsu mezi dorostenci
464 př. Kr./ 79. OH	Diagorás z Rhodu; Charmidés z Élidy mezi dorostenci
456 př. Kr./ 81. OH	Anthropos z ?; Alkainetos z Leprejí mezi dorostenci, později zvítězil i mezi muži
452 př. Kr./ 82. OH	Aristión z Epidauru; Apollodóros z ? mezi dorostenci
448 př. Kr./ 83. OH	Akúsiláos (Agesiláos) z Rhodu, syn Diagora; Ariston z A? mezi dorostenci
436 př. Kr./ 86. OH	Kyniskos z ?
424 př. Kr./ 89. OH	Hellaníkos z Leprejí mezi dorostenci
420 př. Kr./ 90. OH	Theantos z Leprejí mezi dorostenci
396 př. Kr./ 96. OH	Euklés z Rhodu, vnuk Diagora
392 př. Kr./ 97. OH	Antipatros z Milétu mezi dorostenci
388 př. Kr./ 98. OH	Eupolos z Thessálie (vítěz i přes jeho pokutování za uplácení tří soupeřů); Peisirrhodos z Rhodu mezi dorostenci, vnuk Diagora
368 př. Kr./ 103. OH	Satynos z Élidy (2x)
336 př. Kr./ 111. OH	Dióxiippos/Dexiippos z Athény (vítěz άkovίτι)
332 př. Kr./ 112. OH	Cheilón z Pater (2x)
240 př. Kr./ 135. OH	„Nezranitelný“ Kleoxénos z Alexandrie
216 př. Kr./ 141. OH	Kleitomachos z Théb (2x), vítěz i v παγκράτιον, na Isthmu v jednom cyklu v πυγμαί, πάλη i παγκράτιον
200 př. Kr./ 145. OH	Moschos z Kolofónu mezi dorostenci, jediný periodoníkés mezi dorostenci
152 př. Kr./ 157. OH	Epithersés z Iónie
72 př. Kr./ 177. OH	Atyanadés z Mysie v Malé Asii, během cesty z Olympie domů umírá v boji s piráty
25 po Kr./ 201. OH	Démokratés z Magnésie (3x)
49 po Kr./ 207. OH	Melamkomas z Kárie
57 po Kr./ 209. OH	Aulos z ? (πυγμαί)
61 po Kr./ 210. OH	Androleos z ? (πυγμαί)
89 po Kr./ 217. OH	Sarapión z Alexandrie
93 po Kr./ 218. OH	Hérákleidés z Alexandrie (vítěz άkovίτι, poté zbit rozrušeným sokem Apollóniem Rhandém z Alexandrie)
125 po Kr./ 226. OH	Didás z Arsinoitina v Egyptě (vítěz i přes jeho pokutování za dohodu o výsledku s jeho krajanem Sarapammónem)
141 po Kr./ 230. OH	Tyllios z Bithýnie (3x)
149 po Kr./ 232. OH	Sokratés z ? (neprávem mu bylo odebráno vítězství v παγκράτιον, a tím i titul „osmý po Héraklovi“)
369 po Kr./ 287. OH	Barasdatés či Varastadés z Artaxaly v Arménii (poslední známý olympijský vítěz)

glíma

- skandinávské bojové umění
- nor. pohled, **blesk**
- 790 AD, Island
- **základem** výcviku vikingského **bojovníka**
- muži, ženy, děti (od 6/7 let)
- **Stockholm (1912)**
- **Thor** – bůh zápasu, poražen Elli
- zakázány kopy a údery
- cílem dostat soupeře na zem
- **varianty:**
 - zápas glima
 - Råbryting (Raw zápas)
 - vodní zápas

- Elli poráží Thora
- personifikace starého věku

KØBENHAVNS:GLIMA-FØRENING

Robert Engels (1919)

kabadi

<https://www.youtube.com/watch?v=y8lc1ZTvXrA>

<https://www.youtube.com/watch?v=RSnP9z99I9M>

<https://www.youtube.com/watch?v=SYZsal7JXPE>

lukostřelba

spartský *baktérion*

- Jasan či dřín

- Tvar T

- Délka 1,4 m

- Průměr 4-5 cm

řecké vojenství – vybrané body

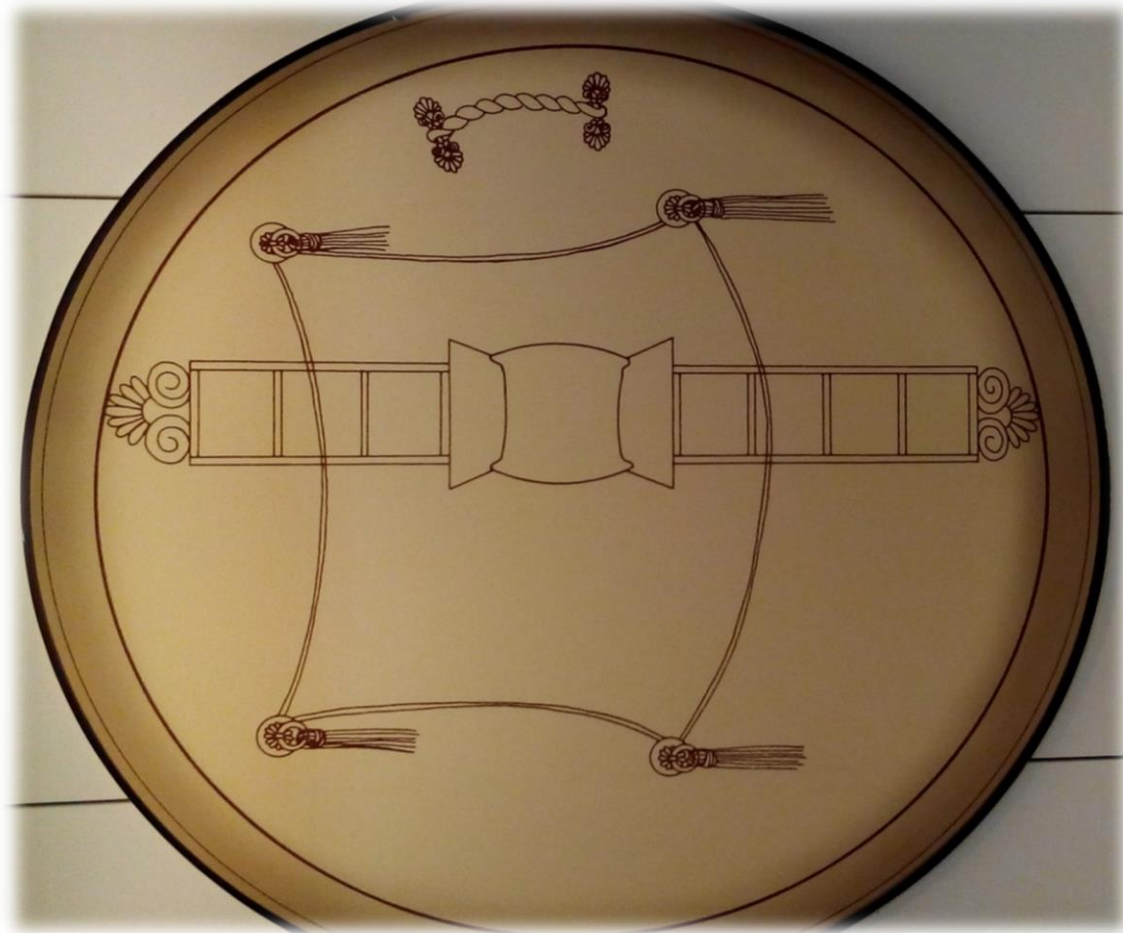
- bojová technika hoplítů ...
 - *hoplon*, *dory*, *xifos*

hoplon

- dvojitá rukojeť
 - 1. *porpax*: kožený/ kovový pás; prostrčení paže
 - 2. *antilabé*: kožená/ provazová smyčka; úchop

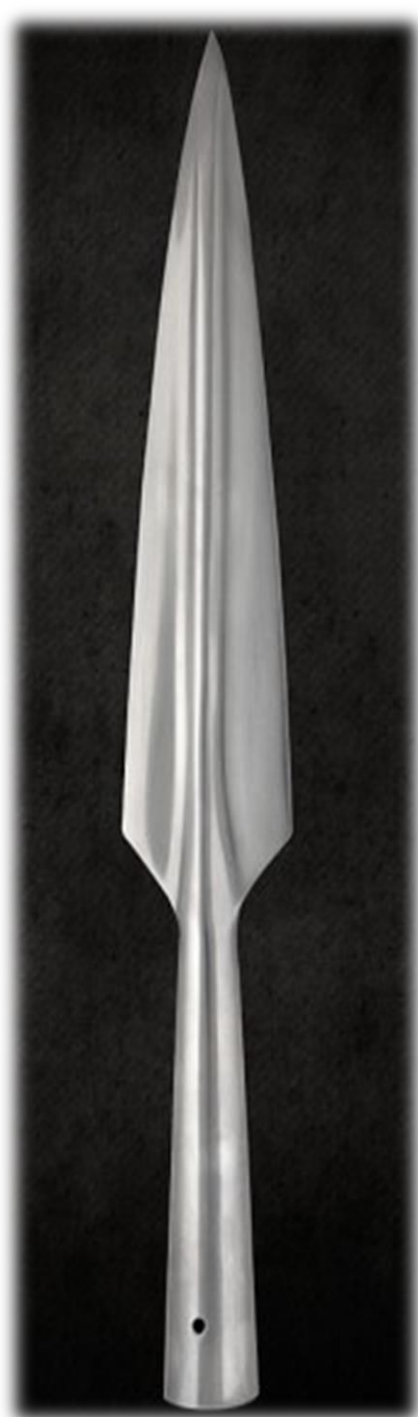

dory

- **dřevěná násada**
 - jasan
 - délka 2,2 m (190-250 cm)
 - průměr kol. 5 cm
- **přední hrot**
 - železný
 - délka asi 35 cm
 - tvar listu
 - šířka listu 4,5 cm
- ***sauroter***
 - „zabiják ještěrek“
 - bronz
 - délka různá (př. 40 cm)

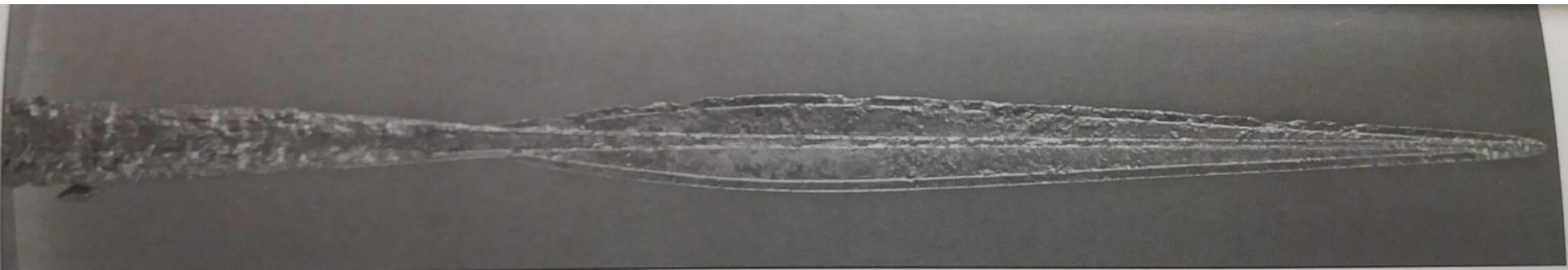

saríssa

- **dřevěná násada**
 - jasan
 - délka 4,5-5,5 m; poté i 7 m
 - průměr: 3,5 cm
- **přední hrot**
 - železo
 - délka 51 cm
 - hmotnost 1235 g
- **spojovací kloub**
 - železo
 - délka 17 cm
 - hmotnost 500 g
- ***sauroter***
 - bronz
 - délka 44 cm
 - hmotnost kolem 1,1 kg

spartský *xifos*

- krátký meč někdy se středním žebrem
- délka 30 cm (x ostatní)

